

DOI: 10.26565/2310-9513-2022-15-14
УДК 339.9:338.46(1-925.8/9)

ІСТОРИЧНІ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ПОДІЄВОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ КРАЇНИ

Посохов Іван Сергійович

канд. іст. наук, доцент
доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022
e-mail: ivanposokhov@karazin.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8638-5148>

Метою дослідження є аналіз теоретичних аспектів проблеми історичних реконструкцій, визначення тенденцій та перспектив розвитку історичних реконструкцій, а також надання рекомендацій щодо розвитку івент-туризму в Україні. У статті розглядаються основні форми історичних реконструкцій. Зазвичай такого роду заходи відбуваються у формі фестивалів або у вигляді «живих» музеїв («екомузеїв»), що функціонують тимчасово або на постійній основі. У роботі показано роль історичних реконструкцій як основи формування подієвого туристичного продукту. Кількість подій, заснованих на історичних реконструкціях, швидко зростає. У галузі історичних реконструкцій сформувалася ціла індустрія; до їх організації залучають професійних істориків, етнографів, кравців, зброярів та представників багатьох інших спеціальностей. З метою визначення туристичного потенціалу фестивалів історичних реконструкцій, проаналізовано досвід проведення таких заходів в Іспанії. Виявлено, що тематика заходів переважно стосується подій, що відбувалися в цьому регіоні, до організації заходів залучалися в першу чергу місцеві жителі. У більшості випадків організаторами виступають представники регіональних структур (як місцевої влади, так і громадських організацій) у співпраці з туристичними бюро. У висновку зазначено, що історичні реконструкції сьогодні можуть сприяти розвитку місцевого туризму, а також економічному розвитку територій, а діяльність реконструкторів може стати дієвим фактором збереження культурної спадщини. У цій галузі діяльність реконструкторів може слугувати дієвим фактором «пожвавлення» історичної пам'яті, а також привертання уваги до проблеми збереження та використання культурної спадщини з боку органів влади. На думку автора, подієвий туризм є одним з найбільш перспективних напрямків відродження туризму у нашій країні. Важливо, щоби така діяльність була послідовною і розрахованою на довгостроковий період, що дозволить сформувати певну традицію, яка також стане запорукою успіху.

Ключові слова: історичні реконструкції, подієвий туризм, туристична політика, івент-менеджмент.

Постановка проблеми. Існує багато класифікацій туризму: спортивний, лікувальний, екологічний, релігійний, діловий, культурно-пізнавальний тощо. На цьому тлі подієвий туризм помітно відрізняється своєю універсальністю та широкими можливостями, адже впродовж відповідного заходу може бути реалізований незрівнянно більший спектр завдань. Головне ж полягає в тому, що турист може перетворитися зі стороннього спостерігача на учасника події, отримує можливість знайти та випробувати справжній автентичний досвід. Подієвий туризм утвердився в індустрії туризму кілька десятиліть тому. В даний час ми помічаємо вражаюче зростання цього виду туризму в усьому світі.

Останніми роками однією з основ розвитку подієвого туризму стали історичні реконструкції, що привертають до себе увагу тисяч людей у всьому світі. Кількість таких заходів зростає швидкими

темпами – у світі їх налічуються тисячі щороку [14]. Поширюються такі культурні практики і в Україні. Тож прийшов час проаналізувати європейський досвід організації історичних реконструкцій та визначити їхню роль в розвитку подієвого туризму.

Метою дослідження є аналіз деяких теоретичних аспектів проблеми історичних реконструкцій, визначення тенденцій та перспектив розвитку історичних реконструкцій в Європі у контексті створення туристичного продукту, а також вироблення рекомендацій для розвитку івент-туризму в Україні.

Аналіз останніх публікацій. В Україні дослідженнями індустрії туризму як складного економіко-соціального та культурного феномену займаються О. Любіцева, А. Парфіненко та ін. Подієвому туризму та івент-менеджменту як одному з видів туристичної діяльності також присвячено чимало досліджень (наприклад, праці Л.М. Устименко [2]).

Істотний внесок у розробку проблем організації та оцінки ефективності фестивалів та історичних реконструкцій у туризмі внесли закордонні дослідники Д. Гетц, Д. Болдуїн, Е. Брунер та ін.[5;10;11]. Втім, в українській історіографії подієвого туризму роль історичних реконструкцій висвітлена лише побіжно.

Виклад основного матеріалу. Проблема «події» в історії не настільки проста, як може здаватися на перший погляд. Не дивно, що на XXII Міжнародному конгресі історичних наук, який відбувся в Цзинані в 2015 р., було організовано круглий стіл «Подія та час в історичних перспективах». Вочевидь, «історичною подією» називають той фрагмент дійсності, який наділяють певним сенсом, виокремлюючи з решти інших. Зазвичай, у центрі уваги людей перебувають поворотні моменти історії, які пов'язані з війнами, революціями, змінами політичного устрою тощо. Втім, не лише ті події, які пов'язані з політичною історією, стають основою подієвого туризму. Туристичні події, пов'язані з культурою – це публічне святкування різних тем, які можуть стосуватися танця, кіно, театру, музики, мистецтва, побуту, ремесел тощо [10]. Що стосується унікальності таких культурних подій, то вона може полягати в місці, де вона відбувається, в участі визнаних у певній галузі людей, або в середовищі, яке виникає внаслідок святкування події [7]. Звісно, свою роль в такому святкуванні відіграє певна хронологічна канва. Нерідко такого роду чудова «вистава» переносить туристів в інший час і пропонує їм «взяти участь» в іншій історичній епосі [5]. Саме в цьому випадку так або інакше використовуються історичні реконструкції.

Вочевидь історичні реконструкції сьогодні сприяють розвитку місцевого туризму, а, отже, й економічному розвитку територій [12]. Тож не дивно, що кількість подій, заснованих на історичних реконструкціях, швидко зростає. Свою роль в цьому відіграють ініціативи ентузіастів історії та місцевих мешканців, які піклуються про збереження традицій та пам'яті про минуле своєї малої батьківщини, які сприймають культурну спадщину як щось таке, що потрібно підтримувати та захищати [4].

Термін «історична реконструкція» (англ. «re-enactment») вельми багатозначний. Перш за все, під ним розуміють освітню чи розважальну діяльність, у якій люди відтворюють відповідно до плану окремі аспекти історичної події, елементи матеріальної та духовної культури іншої історичної епохи з використанням археологічних, образотворчих та письмових джерел [10]. Втім, цим терміном також позначають рух, який ставить перед собою наукові цілі та використовує метод рольової гри та наукового експерименту (у т.ч. археологічні експерименти) для вирішення певних проблем та глибшого вивчення досліджуваного питання [4]. В даному випадку зосередимося на першому варіанті. Втім, й та-

кого роду «історична реконструкція», яка зазвичай охоплює різноманітні теми та жанри, характеризується прагненням до автентичності та турботою про відтворення багатьох елементів минулої епохи, вимагає уваги до багатьох деталей [13]. У зв'язку з цим не дивно, що заходи з історичної реконструкції у різних країнах давно виходять за межі театральної вистави, а їх організатори залучають фахівців: істориків, етнологів, фольклористів тощо.

В даний час в історичних реконструкціях спостерігається два найбільш популярні напрямки: «жива історія» та турніри (бугурти). «Жива історія» – це формат історичної реконструкції, де головною умовою є максимально повне та достовірне відтворення способу життя людей будь-якої місцевості у певний історичний період. Зазвичай такого роду заходи відбуваються у формі фестивалів, приурочених, наприклад, до значущої історичної дати, або у вигляді «живих» музеїв («екомузеїв») [3], що функціонують тимчасово або на постійній основі. Завдання учасників у цьому випадку – максимально зануритися у заданий час, прожити його відповідно до хронологічних характеристик. Іншими словами, все має відповідати епосі, починаючи з костюму та обладунків та закінчуючи, скажімо, способом приготування їжі. Так, наприклад, електрика та сучасні засоби зв'язку в умовному Середньовіччі просто неприпустимі. Подібний підхід створює досить серйозний рівень заходів, що проводяться.

Часто такі заходи є довготривалими: у спеціально побудованих чи автентичних комплексах щодня вирує життя заданого періоду. На цьому базується діяльність «живих музеїв» просто неба. Прикладами для подібних музейних комплексів є «Старе місто» у Данії (1550-1800 рр.), Скансен у Швеції (місто XIX ст.) тощо [4]. Вітчизняний напрямок «живої історії» поки що перебуває у стадії становлення.

Турніри зацентровані на військовому мистецтві певної епохи. Турніри поділяються на постановочні (для глядачів) і спортивні, на яких учасники об'єктивно оцінюють свої сили та вміння. Ще один різновид турнірів – бугурти – бої між двома групами учасників реконструкції чи рольової гри, що проводиться у рамках бойової або спортивної складової таких заходів. Для реконструкції битв пишуться сценарії, щоб усе нагадувало реальний бій. Вони часто відбуваються в історичних місцевостях. Подібні демонстрації варіюються у розмірах за кількістю учасників – від кількох сотень до кількох тисяч, залежно від розміру території, де це відбувається. Сьогодні в межах таких історичних реконструкцій існує безліч напрямків, зокрема в межах спортивних турнірів (наприклад, історичне фехтування).

Вирізняють декілька популярних епох для створення історичних реконструкцій: Античність; Раннє Середньовіччя (VII-XI ст.); Середньовіччя (XII-XIII ст.); Пізнє Середньовіччя (XIV-XV ст.); Новий

час (XVI-XVII ст.); Наполеонівські війни; Перша світова війна; Друга світова війна; Холодна війна (військові конфлікти 1946-1991 рр.).

Існує думка, згідно з якою військових реконструкторів можна вважати представниками відповідних рольових субкультур [13]. Подібна думка частково виправдана. Враження тожності виникає з різних причин, серед яких – зовнішня подібність рольовиків та реконструкторів (обладунки, амуніція, стиль поведінки), а також загальна історія, що розпочалася у 1990-х роках минулого століття. Зауважимо, що поширення рольового руху на сьогодні майже повністю поглинуло і частково абсорбувало військово-історичні клуби у багатьох країнах світу. Серед дослідників поширена думка, згідно з якою рух військово-історичної реконструкції послужив свого часу необхідним фундаментом для розвитку рольових ігор живої дії (RPG) [13]. Втім, на відміну від рольового співтовариства, в межах військової реконструкції не виникло відповідної субкультури. Навпаки, історична реконструкція, загалом, не передбачає наявності у реконструктора будь-якого специфічного світогляду, певних політичних поглядів тощо.

Незважаючи на відсутність субкультури, військово-історична реконструкція – аж ніяк не хаотичний рух. Навпаки, учасникам властиво об'єднуватися у різноманітні організації. Зазвичай це військово-історичні клуби. Подібні об'єднання обов'язково мають власні приміщення для тренувань, зберігання костюмів тощо. Часто на території клубу працюють збройові майстерні. Середній клуб зазвичай налічує 10-30 осіб. Великі організації часто відкривають філії в інших регіонах. Усередині військово-історичних клубів майже завжди існують ієрархічні сходи, зазвичай аналогічні «профільному» для клубу історичному періоду. Членам кожного клубу притаманні спеціальні ознаки, що допомагають ідентифікувати «своїх» на великих фестивалях (щити певного кольору та геральдичного малюнку, нашивки тощо). Окрім участі у фестивалях та турнірах, військово-історичні клуби організують власні закриті заходи, що відтворюють локальні події (наприклад, середньовічні бенкети та ренесансні бали). Також членів військово-історичних клубів часто запрошують для участі у різноманітних тематичних презентаціях, для зйомок художніх та документальних кінострічок тощо.

Нині можна казати, що у галузі історичних реконструкцій сформувалася ціла індустрія. Адже при реалізації кожного такого подієвого заходу створюється історичний комплекс, що складається з костюмів, зброї, побутового приладдя, що мають відношення до конкретного історичного періоду та регіону. Кожен елемент комплексу часто базується на основі даних історичних джерел (археологічних, образотворчих, письмових, фольклорних).

Як уже зазначалося, для того, щоб історичні реконструкції стали успішними та привернули увагу якомога більшої кількості туристів, до їх організації залучають професійних істориків, етнографів, кравців, зброярів та представників багатьох інших спеціальностей. Сьогодні на території європейських країн будь-який бажаючий може придбати відповідну «зброю» для участі в історичній реконструкції без спеціального дозволу, оскільки згідно із законодавством багатьох країн, вона не вважається зброєю як такою. Наприклад, щорічний каталог фірми «Dexie gun works», що виробляє товари для реконструкторів, складається з 700 сторінок. У світі існують сотні подібних фірм, і, вочевидь, це гарне поле для діяльності малого та середнього бізнесу.

Виходячи з того, що інвент-менеджмент є прикладною сферою та простором професійної практики, яка пов'язана з плануванням, проведенням та управлінням спеціальними заходами (фестивалі, розваги, відзначення історичних та культурних подій тощо), розглянемо, як зазначені функції реалізуються на практиці у Західній Європі, зокрема у межах історичних реконструкцій як форми організації подієвого туризму в Іспанії.

Іспанія займає одне з провідних місць у сучасному міжнародному туризмі. Це, зокрема, пов'язано з тим, що Іспанія є країною з багатою культурно-історичною спадщиною, зокрема періоду Середньовіччя та Ренесансу. Звернення до найяскравіших сторінок історії своєї країни, прагнення відтворити найбільш привабливі її культурні традиції лежать в основі організації заходів з історичних реконструкцій в цій країні.

Всього для аналізу було відібрано п'ятнадцять подій, інформація про які представлена на веб-сторінках заходів або в щорічниках історичних реконструкцій.

Найчастіше історичні реконструкції в країні являють захоплюючу подорож у минуле, до Середньовіччя, де основним сюжетом є події Реконквісти (VIII – XV ст.) – періоду багатовікової боротьби між християнськими державами Піренейського півострова і маврами.

Хоча досвід створення фестивалів історичних реконструкцій в Іспанії налічує понад 50 років, переважна більшість досліджених подій є щорічними та проводяться останні 10-15 років, є й ті, які були запроваджені місцевими асоціаціями та товариствами лише кілька років тому.

Більшість подієвих заходів відбувається навесні та влітку. Конкретні дати святкування є близькими до відтвореної історичної дати та збігаються з вихідними. Зазвичай ці заходи тривають 3-4 дні (як правило, п'ятниця-неділя).

Багато з місць проведення історичних реконструкцій розташовані неподалік від музею або туристичного центру, які пов'язані з відповідною істо-

Таблиця 1

Найбільші фестивалі історичної реконструкції в Іспанії

Назва	Місце	Кількість проведень	Тип	Час	Тривалість, днів
Al Mossassa	Badajoz	18	Середньовіччя	Вересень	3
Boda Regia	Valencia de Alcántara	11	Середньовіччя	Серпень	3
De La Luna al Fuego	Zafra	16	Золотий вік Іспанії 16-17 ст.	Червень	10
El Alcalde de Zalamea	Zalamea de la Serena	23	Золотий вік Іспанії 16-17 ст.	Серпень	4
Emérita Lvdica	Mérida	3	Римські часи	Червень	3
Festival Medieval	Albuquerque	22	Середньовіччя	Серпень	4
Festival Templario	Jerez de los Caballeros	4	Середньовіччя	Липень	4
Floralia	Oliva de Plasencia	5	Римські часи	Травень	1
La Batalla de La Albuera	La Albuera	50	Наполеонівські часи	Травень	5
La Sorpresa	Arroyomolinos de Montánchez	6	Наполеонівські часи	Листопад	3
Los Conversos	Hervás	19	Середньовіччя	Липень	4
Mercado Medieval	Cáceres	15	Середньовіччя	Листопад	4
Termarium	Baños de Montemayor	1	Римські часи	Березень	1

Складено автором

ричною подією. У дні проведення заходу кількість відвідувань цих музеїв помітно зростає, оскільки вони є частиною запланованих екскурсійних турів.

Архітектурна спадщина країни (церкви, монастирі чи замки) відіграє важливу роль у полегшенні організації подієвих заходів та відпочинку туристів. Саме ця спадщина стає своєрідною сценою для реконструкції історичних подій (зазвичай інтер'єр та екстер'єр будівель добре збережений та доступний для перегляду туристами). Це сприяє формуванню почуття автентичності, а також дозволяє зекономити на штучних прикрасах. Організатори більшості проаналізованих заходів, окрім історичних споруд, також використовували відкриті майданчики, часто дійство відбувалося в історичних центрах міст.

Цільовою аудиторією організатори більшості фестивалів історичних реконструкцій називають сімейні пари або родини з дітьми, як правило, з внутрішніх туристів. У більшості випадків організаторами виступають представники регіональних структур (як місцевої влади, так і громадських організацій) у співпраці з туристичними бюро. Фінансування більшості проаналізованих заходів – державне або змішане державно-приватне.

В цілому, матеріали ЗМІ та відгуки у соціальних мережах дозволяють казати про позитивні оцінки цих заходів відвідувачами. Водночас, маємо зазначити й певні недоліки проаналізованих заходів. Окремих веб-сайтів відповідних подій створено небагато, і інформація на них подекуди є застарілою. Переклад туристичної інформації навіть на англійську мову часто не здійснюється. зазвичай таку інформацію можна знайти лише на корпоративних веб-сайтах різних муніципалітетів-організаторів або відповідних місцевих асоціацій. Також часто

відсутня інформація про додаткові туристичні розважальні заходи, пов'язані з подією.

Надамо характеристику окремим яскравим фестивалям історичної реконструкції, що були нами проаналізовані.

Найбільш яскраво і професійно історична реконструкція подій епохи Середньовіччя представлена на фестивалі у Кастильї конде де Альфас (Castillo konde de Alfaz) біля міста Бенідорм, куди стікається величезна кількість туристів з усієї Іспанії та інших країн. Тут створено історичний комплекс, що включає архітектурні споруди, костюми, обладунки, зброю і побутове приладдя, що мають відношення до даного історичного періоду. Для залучення туристів організаторами у регіоні було сформовано цілу індустрію, яку обслуговують архітектори, історики, костюмери, зброярі тощо.

Основою заходів фестивалю у Кастильї конде де Альфас є військові турніри, що відображають добу Реконкісти. Турніри поділяються на постановчі та спортивні. Для здійснення реконструкції кожного лицарського турніру пишеться сценарій, учасники проходять спеціальну підготовку, відповідно до епохи оформлюються навколишні будівлі та їх інтер'єри. Центральним місцем події є середньовічний замок з величезним залом всередині, що вміщує до двох тисяч людей, а також ристалище – арена для лицарських боїв (60x30м). Навколо ристалища усе облаштовано так, щоби глядача не залишав ефект присутності на середньовічному лицарському турнірі: трон на височині з королем та королевою; герольди, зброєносці, трубачі, лицарі та їх коні, одягнені відповідно до епохи тощо. На цьому заході лицарі поділені на два табори – маврів та християн. Глядачі беруть опосередковану участь у шоу, хоча й

вони поділені на два табори вболівальників – прибічників маврів чи християн, і розсажені з різних боків арени. Вони займають місця також відповідно до середньовічної традиції: на перших рядах «знатніші» (VIP-туристи), далі – володарі дешевших квитків. Окрім лицарських змагань, туристам пропонують подивитися на театралізовані змагання в дотепності між представниками маврів та християн у дусі іспанських романів XVI–XVII ст., а також долучитися до атмосфери середньовічного бенкету.

Організатори фестивалю історичної реконструкції в Кастільо конде де Альфас приділяють велику увагу додатковим комерційним можливостям (окрім продажу квитків) – це продаж сувенірів та листівок, фотографування з лицарями тощо. Для бажаючих додатково організовано відвідування замкових підземель з відповідною атмосферою. Приїжджим туристам пропонуються місця для ночівлі в численних готелях, що рекламуються як на сайті Кастільо конде де Альфас, так і на рекламних банерах, розташованих при в'їзді в місто. Організовані туристичні групи відвозять на спеціальних автобусах, паркування яких облаштовано прямо на території комплексу.

Творці туристичного продукту, дбаючи про його популярність та просування, налагодили зворотний зв'язок із відвідувачами. На сайті заходу постійно публікуються відгуки тих, хто відвідав шоу. Їхні думки, зауваження та побажання враховуються для подальшого вдосконалення туристичного продукту.

Щорічний фестиваль історичної реконструкції дещо іншого характеру (хоча й близького за тематикою) «Маври та Християни» (Moros y Cristianos) можна спостерігати у містечку Віллахойоса (Villajoyosa). Тут розташована одна з головних визначних пам'яток міста - вежа Геркулеса, датована IV ст. Святкування супроводжується костюмованими ходами та театралізованими видовищами, що реконструюють висадку маврів на берег, битву та взяття фортеці. Фестиваль «Маври та Християни» за традицією проходить 28–29 липня і зазвичай складається з двох частин: перший день - висадка піратів на приміський пляж та відбиття їх нападу захисниками міста, а другий – театралізована хода одягнених у середньовічні костюми учасників, що супроводжується музикою та танцями. Відтворення історичних подій супроводжується куштуванням напою pardo (коктейль з кави та абсенту) та гуляннями до світанку.

Про початок вистави на березі (висадка мавританських «піратів») сповіщають гарматні постріли. Під загальний галас і войовничі крики відтворюється висадка з баркасів маврів, що підійшли до берега, і відбиття нападу місцевими жителями. Обидві сторони одягнені у відповідні обладунки та одяг. Примітно, що у відбитті нападу беруть участь

не лише заздалегідь підготовлені учасники історичної реконструкції, а й усі охочі з-поміж глядачів, включаючи туристів. Після закінчення бою глядачі за невелику плату отримують можливість здійснити подорож морем на барках, відібраних у «піратів». Прибутки від реалізації таких пропозицій, хоч і невеликою мірою, відшкодовують витрати на організацію безкоштовного для відвідувачів фестивалю історичної реконструкції. Втім, вочевидь, є непряма вигода для міста, що суттєво перевершує витрати на організацію цього заходу.

Цікавою для вивчення є історична реконструкція висадки вікінгів у Катоїрі. Напади вікінгів, що тривали не одне століття, вплинули на історію багатьох країн і народів, залишили свій слід і в Іспанії. Центральною ланкою реконструкції є напад вікінгів на місцеве селище та його відбиття місцевими жителями. Свято починається близько 10-ї ранку виступом фольклорних колективів на вулицях Катоїри та на місці святкування – руїнах оборонних споруд IX століття Торрес-дель-Оесте. Вдень починається головне дійство – висадка вікінгів, що прибувають на копіях стародавніх кораблів. Місцеві жителі чинять лютий опір «загарбникам». Завершується битва братанням усіх учасників та великою вечерею на березі річки зі стравами традиційної кухні.

Відмінною особливістю описаних заходів у Віллахойосі та Катоїрі є доступність шоу, оскільки участь у ньому безкоштовна, а вільних місць достатньо для потенційних глядачів. Майданчиком, де відбувається дійство, є майже все місто. Незважаючи на вузькоспрямований, спеціалізований характер цих туристичних дестинацій, туристи, що їх відвідують, можуть розширити і збагатити програму свого перебування тут за рахунок можливості відпочити на пляжах (обидва міста розташовані на морському узбережжі), оглянути історичні пам'ятки, які є поряд. Крім того, туристам пропонуються чудові можливості для шопінгу.

Досвід підготовки та реалізації туристичного продукту на прикладі історичних реконструкцій в Іспанії демонструє досить високу його вартість та різноманітні трудовитрати (на відміну від багатьох інших видів туризму). Це ціла індустрія, що передбачає складну та багатогранну роботу у різних сферах: спеціальне облаштування глядацьких майданчиків (реконструкція історичних споруд, пам'яток, інтер'єрів); відтворення та виготовлення предметів побуту, зброї, одягу; підготовка виконавців історичних реконструкцій та учасників інших програм. Також слід мати на увазі, що витрати не завжди відшкодовуються безпосередньо, бо, як уже зазначалося, часто відвідування і навіть участь у заходах є безкоштовною. Тобто йдеться про те, що такі заходи дають можливість для розвитку місцевого бізнесу (готелі, ресторани, розважальні заклади) та торгівлі. Безумовно, історична реконструкція

як основа подієвого туризму орієнтована на вужче коло туристів, ніж, скажімо, рекреаційний чи релігійний туризм. Вона викликає інтерес насамперед у тієї частини туристів, які цікавляться історією регіону та його культурною спадщиною. У той самий час можна казати про формування привабливого іміджу регіону чи країни, про формування місцевої чи загальноєвропейської ідентичності тощо.

Для того, щоб фестивалі історичної реконструкції в Україні теж пропонували повноцінний туристичний продукт, потрібно врахувати зазначений європейський досвід та творчо підійти до справи. Так, фактично всі такі заходи в нашій країні побудовані навколо лицарських боїв, які часто не мають місцевого історичного підґрунтя (як, наприклад, у Тростянці Сумської області). До того ж, у країнах Західної та Центральної Європи лицарські бої представлені у вигляді окремого вузького напрямку історичних реконструкцій, мають свої особливості (як правило, вражають масштабами реконструкцій та задіяних учасників, а також потребують від туристів менших витрат часу). Дійсно, в Україні немає такої кількості замків, як у Європі, але є чимало інших історичних споруд, які можуть стати основою для відповідних реконструкцій. До участі у фестивалях необхідно залучати розташовані неподалік музейні приміщення та наявних у них співробітників в якості консультантів. Так само слід використовувати інтелектуальний та людський потенціал вищих навчальних закладів того чи іншого регіону (передовсім тих, де відбувається підготовка істориків, культурологів, фахівців в галузі туризму тощо). Слід налагоджувати співпрацю з місцевими ремісниками, бджолярами, виноробами тощо та пропонувати їм місця на ярмарку, а також спонукати їх до влаштування конкурсів своєї продукції, що може стати запорукою її якості. Оскільки клубів історичної реконструкції в Україні не дуже багато, і в різних регіонах виступають одні й ті самі люди, то доцільним було б об'єднання фестивалів у щось подібне до ланцюгів (кожного року – своя «серія», «сезон», з новими ключовими ідеями та гаслами). Очевидно, що й для самих учасників потрібно влаштовувати майстер-класи, семінари, знайомство з історією потенційно цікавих для фестивальної діяльності історичних споруд, зустрічі з науковцями (археологами, кулінарами, біологами). Фестивалі історичної реконструкції у всьому світі організуються, як уже зазначалося, у вихідні дні влітку, тому очевидно, що їх відвідують глядачі з дітьми, і у межах фестивалів потрібні заходи для дітей: дитячі змагання, майстер-класи, перевдягання, екскурсії, археологічні пошуки, заняття з ботаніки та зоології, кулінарії, середньовічні забави, спортивне орієнтування та скаутські школи, тематичні види мистецтва тощо – все це можна організувати, використовуючи потенціал

регіональних центрів туризму та мережу позашкільних закладів.

Висновки. Безумовно, історична реконструкція є перспективним і багатогранним феноменом сучасної культури. Вона успішно використовується для розвитку туризму, залучення додаткових коштів в економіку регіонів, створення привабливого іміджу міста та країни. Отримавши поширення у сфері дозвілля, рух історичної реконструкції досить ефективно реалізує релаксаційну функцію. У науковому середовищі рух історичної реконструкції використовується в основному як метод дослідження (історичний експеримент), а в галузі музеєзнавства – як інноваційна методика роботи («живі музеї»). Важливо відзначити, що рух історичної реконструкції може допомогти у вирішенні проблеми збереження та популяризації культурної та історичної спадщини. У цій галузі діяльність реконструкторів може слугувати дієвим фактором «пожвавлення» історичної пам'яті, а також привертання уваги до проблеми збереження та використання культурної спадщини з боку органів влади.

Сучасна ситуація в Україні перешкоджає розвитку подієвого туризму, адже однією з головних передумов для цього є безпека для туристів. Навіть наявність розвиненої інфраструктури та відмінна організація заходу не зможуть туристів відвідати територію, де існує небезпека для їхнього життя. Економічна та соціальна ситуація в Україні теж є складними. Втім, спираючись на досвід інших країн, можна стверджувати, що саме подієвий туризм є одним з найбільш перспективних напрямків відродження туризму у нашій країні. У зв'язку з цим слід приділити спеціальну увагу розвитку історичних реконструкцій на території України. Зокрема, з нашої точки зору, для цього необхідно удосконалити законодавчу і нормативно-правову базу розвитку туризму (зокрема, щодо виготовлення та використання об'єктів історичної реконструкції); впровадити систему добровільної сертифікації якості відповідних туристичних послуг; сформувати сучасну систему підготовки та перепідготовки кадрів з акцентом на специфіці подієвого туризму; скористатися наявним європейським досвідом, у зв'язку з чим, частіше проводити тематичні науково-практичні семінари за участю міжнародних фахівців; надавати туристичним фірмам інформаційну підтримку з просування заходів, які включають історичні реконструкції; сприяти ініціативам місцевих громад, які прагнуть зберегти локальні традиції, та залучати до таких програм місцеві інтелектуальні та людські ресурси. Важливо, щоби така діяльність була послідовною і розрахованою на довгостроковий період, що дозволить сформувати певну традицію, яка також стане запорукою успіху.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Посохов І.С. Історичні реконструкції як перспективний напрям подієвого туризму в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2016. Вип. 40. С. 178-185.
2. Устименко Л.М. Подієвий туризм як історико-культурне явище. *Культура і сучасність*. 2013. № 1. С. 88-92.
3. Чапайтене Р. Культурное наследие в глобальном мире. Вильнюс, 2010. 298 с.
4. Agnew V. History's affective turn: Historical reenactment and its work in the present. *Rethinking History*. 2007. № 11(3). P. 299-312.
5. Bowdin G. Events Management. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2001. 536 p.
6. Caillois R. The sacred as transgression: Theory of the festival. Chicago: University of Illinois Press, 2001. 140 p.
7. Chhabra D. Staged authenticity and heritage tourism. *Annals of Tourism Research*. 2003. № 30(3). P. 702-719.
8. Cook A. The use and abuse of historical reenactment: thoughts on recent trends in public history. *Criticism*. 2005. № 46(3). P. 487-496.
9. Gapps S. Mobile monuments: A view of historical reenactment and authenticity from inside the costume cupboard of history. *Rethinking History*. 2009. № 13(3). P. 395-409.
10. Getz D. Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*. 2008. № 29(3). P. 403-428.
11. Goodacre B., Baldwin G. Living the Past: Reconstruction, Recreation, Re-enactment and Education at Museums and Historical Sites. London: Middlesex University Press, 2002. 224 p.
12. Groot J. Consuming history: Historians and heritage in contemporary popular culture. Routledge. 2009. 332 p.
13. Hart L. Authentic recreation: living history and leisure. *Museum and Society*. 2007. № 5(2). P. 103-124.
14. Liu Y. Cultural Events and Cultural Tourism Development: Lessons from the European Capitals of Culture. *European Planning Studies*. 2014. № 22(3). P. 498-514.
15. Long P., Robinson M. 2004. Tourism and Cultural Festivals and Events: Marketing, Management and Evaluation. Sunderland: Business Education Publishers, 2004. 233 p.
16. O'Callaghan J. Reconquest and crusade in Medieval Spain. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2002. 364 p.
17. Picard D., Robinson M. Festivals, Tourism and Social Change. Clevedon: Channel View Publications, 2006. 296 p.
18. Posokhov I. Historical re-enactments in tourist practices and politics of memory. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. VI (27). June 2018. P.35-38.
19. Salazar N. Community-based cultural tourism: issues, threats and opportunities. *Journal of Sustainable Tourism*. 2012. № 20(1). P. 9-22.

Ivan Posokhov, Ph.D., Associate Professor, Travel Business and Regional Studies Department, V.N. Karazin Kharkiv National University, e-mail: ivanposokhov@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8638-5148>

HISTORICAL RE-ENACTMENTS AND FORMATION OF EVENT TOURIST PRODUCT OF THE COUNTRY

The aim of the study is to analyze the theoretical aspects of historical re-enactments, to identify trends and prospects for the development of historical re-enactments, as well as provide recommendations for the development of event tourism in Ukraine. The article considers the main forms of historical re-enactments. Usually such events take place in the form of festivals or in the form of «living» museums («eco-museums»), which operate temporarily or on a permanent basis. The paper shows the role of historical re-enactments as a basis for the formation of an event tourism product. The number of events based on historical re-enactments is growing rapidly. In the field of historical re-enactments, a whole industry was formed; professional historians, ethnographers, tailors, gunsmiths and representatives of many other specialties are involved in their organization. In order to determine the tourist potential of festivals of historical re-enactments, the experience of holding such events in Spain is analyzed. It was found that the theme of the events is mainly related to the events that took place in this region, local people were involved in the organization of events. In most cases, the organizers are representatives of regional structures (both local authorities and public organizations) in cooperation with tourist offices. In conclusion, it is noted that historical re-enactments today can contribute to the development of local tourism, as well as economic development, and the activities of reconstructors can be an effective factor in preserving cultural heritage. In this area, the work of reconstructors can be an effective factor in «reviving» historical memory, as well as drawing attention to the problem of preservation and use of cultural heritage by the authorities. According to the author, event tourism is one of the most promising areas of tourism revival in our country. It is important that such activities are consistent and designed for the long term, which will form a certain tradition, which will also be the key to success.

Key words: historical reconstructions, event tourism, tourism policy, event management.

REFERENCES

1. Posokhov I.S. (2016) Istorychni rekonstruktsiyi yak perspektyvnyy napryam podiyevoho turyzmu v Ukraini [Historical re-enactments as a promising area of event tourism in Ukraine]. *Visnyk L'vivskoho universytetu [Bulletin of Lviv University]*, Vol. 40, 178-185 (in Ukrainian).
2. Ustymenko L.M. (2013) Podiyevyy turyzm yak istoryko-kul'turne yavlyshche [Event tourism as a historical and cultural phenomenon]. *Kul'tura i suchasnist' [Culture and modernity]*, 1, 88-92 (in Ukrainian).
3. Chepaytene R. (2010) Kul'turnoe nasledye v hlobal'nom myre [Cultural heritage in the global world]. *Vyl'nyus*. (in Russian).
4. Agnew V. (2007) History's affective turn: Historical reenactment and its work in the present. *Rethinking History*, 11(3), 299-312.
5. Bowdin G. (2001) *Events Management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
6. Caillios R. (2001) *The sacred as transgression: Theory of the festival*. Chicago: University of Illinois Press.
7. Chhabra D. (2003) Staged authenticity and heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 30(3), 702-719.
8. Cook A. (2005) The use and abuse of historical reenactment: thoughts on recent trends in public history. *Criticism*, 46(3), 487-496.
9. Gapps S. (2009) Mobile monuments: A view of historical reenactment and authenticity from inside the costume cupboard of history. *Rethinking History*, 13(3), 395-409.
10. Getz D. (2008) Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29(3), 403-428.
11. Goodacre B., Baldwin G. (2002) *Living the Past: Reconstruction, Recreation, Re-enactment and Education at Museums and Historical Sites*. London: Middlesex University Press.
12. Groot J. (2009) Consuming history: Historians and heritage in contemporary popular culture. Routledge.
13. Hart L. (2007) Authentic recreation: living history and leisure. *Museum and Society*, 5(2), 103-124.
14. Liu Y. (2014) Cultural Events and Cultural Tourism Development: Lessons from the European Capitals of Culture. *European Planning Studies*, 22(3), 498-514.
15. Long P., Robinson M. (2004). *Tourism and Cultural Festivals and Events: Marketing, Management and Evaluation*. Sunderland: Business Education Publishers.
16. O'Callaghan J. (2002) *Reconquest and crusade in Medieval Spain*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
17. Picard D., Robinson M. (2006) *Festivals, Tourism and Social Change*. Clevedon: Channel View Publications.
18. Posokhov I. (2018) Historical re-enactments in tourist practices and politics of memory. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, VI (27), 35-38.
19. Salazar N. (2012) Community-based cultural tourism: issues, threats and opportunities. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(1), 9-22.

Стаття надійшла до редакції 08 травня 2022 р.

Стаття рекомендована до друку 09 червня 2022 р.